

Mély-ég objektumok

február–március

Észlelő	észlelés	műszer
Babcsán Gábor (Budapest)	5	15,2 T
Bagó Balázs (Kalocsa)	2	15,2 T
Berente Béla (Kocsér)	6	25,0 C
Cziniei Szabolcs (Pannonhalma)	1	4,3 L
Grubits László (Pannonhalma)	2	20x60 B
Illés Elek (Kővágószőlős)	3	10,0 T
Komlósi Attila (Miskolc)	5	8x40 B
Kónya András (Szomolya)	3	9,0 T
Kovács Zsolt (Vecsés)	9	10,0 T
Ladányi Tamás (Balatonfűzfő)	6	5,0 L
Mácsai Attila (Békéscsaba)	5 fotó	2/58
Papp Sándor (Kecskemét)	4	24,4 T
Polgár Tibor (Budapest)	4	8,0 L
Sápi Csaba (Kecskemét)	1	20,0 T
Szauer Ágoston (Szombathely)	3	11,0 T
Szarka Levente (Kecskemét)	4	11,4 T
Vicián Zoltán (Héhalom)	5	25,0 T
Vincze István (Pécs)	6	5,0 L
Wieszt Krisztián (Dág)	1	5,0 L

Összesen 19 észlelő 77 megfigyelést végzett.

Rövidítések: GX= galaxis, NY= nyílthalmaz, GH= gömbhalmaz, PL= planetáris köd, DF= diffúz köd, SK= sötét köd, LM= látómező, EL= elfordított látás, KL= közvetlen látás, T= Newton-reflektor, L= refraktor, C= Cassegrain-távcső, MC= Makszutov-Cassegrain-távcső, B= binokulár, M= monokulár.

A február–márciusi nem különösebben jó észlelési viszonyok ellenére meglepően sok megfigyelés érkezett be. Több észlelő mindkét hónapban jelentkezett beszámolóval. Az észlelési anyagban ezúttal is nagy számban fordultak elő kistávcsöves, Messier-objektumokra vonatkozó megfigyelések, azonban ezek közt sok volt az igényes, jó minőségű észlelés. Több megfigyelés érkezett az előző rovat mély-ég ajánlata alapján, és néhány észlelő sikerrel vállalkozott a ritkábban megfigyelt diffúz ködök észlelésére.

Sajnálatos tényként kell ismét szóvátenni, hogy időről időre előkerülnek — realitástartalmukat tekintve — valószerűtlen észlelések, néha még sorozatok is. Ezek közlésére a mély-ég rovatban nem kerülhet sor. Ilyen szélsőséges eset volt egy februári sorozat: 4 db 12^m_{00} – 12^m_{55} közötti galaxis könnyed megfigyelése háromnegyed órán belül, részletes rajzzal. Ezután már nem jelentett meglepetést, hogy a távcső tulajdonosa a Sirius-B "pozitív", s ugyancsak könnyed észleléséről küldött megfigyelést a kettőscsillag-rovat-hoz! Az ilyen, nyilvánvalóan csak vizionálásként minősíthető "megfigyelésekre" a továbbiakban sem tartunk igényt!

NGC 3077 GX UMa

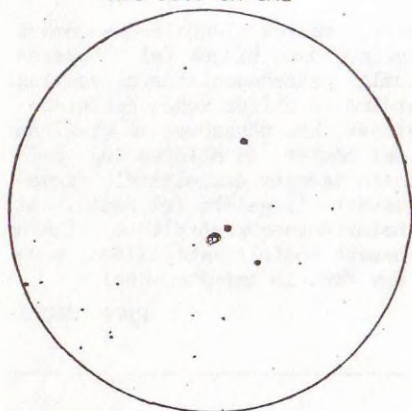
11 T, 54x: Egy csillagháromszög szomszédságában, homogén fényű, áttetsző, fátýolszerű benyomást keltő objektum. Már 32x-esnél is látszott, 160x-osnál viszont fényszegény képet ad. (Szauer Ágoston)

11,4 T, 90x: Halvány, nehéz objektum, kör alakúnak tűnt, háttérbe olvadó szélekkel. Központi sűrűsödést nem tapasztaltam. (Szarka Levente)

20,0 T, 75x: Fényes, 1:1,5 arányban lapult GX PA 270°/90° mentén. Peremét átmenettel érezni EL-sal. A mag kiterjedt, jól látszik. 150x: Magja excentrikusnak tűnt, jobban megközelíti az É-i peremét. (Vicián Zoltán)

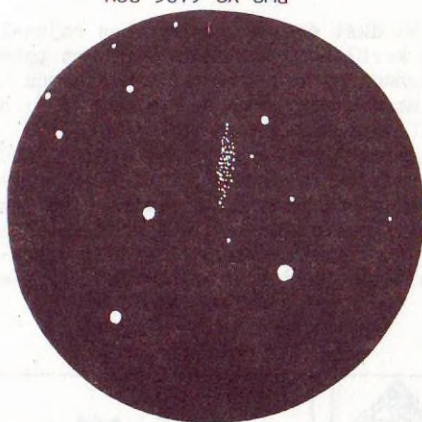
24,4 T, 74x: Jól látható, kissé elliptikus 1,5--2'-es ködfolt, enyhén fényesedő centrum. 120x: Lapultság 5/3 arányban, PA 250°/70° mentén. Homogén perifériák, enyhén beolvadó, kiterjedtnek tűnő magrész. (Papp S.)
)- Az E2p típusú galaxis 9,9 és 10,9 közötti fényességértékkel (a 9,9-s érték jobban elfogadott) a közepes távcsövek hálás objektuma. J. Herschel egyik felfedezése, de részletesebb vizsgálatát Reinmuth végezte.

NGC 3077 GX UMa

11 T, 54x LM= 1°

NGC 3079 GX UMa

15,2 T, 140x LM= 25'

NGC 3079 GX UMa

15,2 T, 140x: Kis felületi fényességű GX. Jól csak EL-sal figyelhető meg. Elnyúlt, kb. 4'x1' méretű lehet. Közép felé enyhén fényesedik, de határozott centrumot nem észleltem. Finom, fátýolszerű GX, a legjobb légköri pillanatokban egészen hoszúkásnak és karcsúnak tűnik. (Babcsán Gábor)

20,0 T, 75x: Hosszú, erősen elnyúlt, közepes fényű köd. Lapultsága 4:1 közeli, PA 185°/5° mentén. Befelé fényesedik egy kiterjedt magig. Pereme határozott. 150x: Nem változik a kép. (Vicián Zoltán)

24,4 T, 74x: Diffúz, de KL-sal is jól érezhetően elnyúlt, majdnem 6'-es köd, 5:1 tájéki lapultsággal. 120x: Központja EL-sal kiterjedt, de nem jól definiált. PA 180°/0° tájéki fekvésű köd. (Papp Sándor)

)- A 10,6 összfényességű, de 8'x1'-es karcsú köd majdnem teljesen elérő látható. Közepes távcső számára ajánlott objektum.

Diffúz ködökről küldött megfigyelések

IC 410 Aur

20x60 B: Gazdag csillagkörnyezetben bukkantam rá, teljes kiterjedésében csak EL-sal érzékelhető, méretét 25' körülire becsültem. Érdekes, hogy az azonos LM-ben lévő IC 405 nem, illetve bizonytalanul volt észrevehető. (Grubits László)

NGC 2237-38-39 Mon DF (Rozetta-köd)

10x50 B: Először a kis binokulárral kerestem fel a környezetet. Az NGC 2244-es NY körül némi szemszoktatás után EL-sal határozatlan körvonalú derengést éreztem.

A Micarban a látómezőt a laza, nem különösebben érdekes halmaz uralja. A szemet többször körbejártatva a területen sötétebb, bizonytalanul rajzolható "szigetek" tűnnek fel, tehát a "határfényességet" maga a köd adja! A távcsövet mozgatva nagyjából behatárolható a leheletfinom felhő kiterjedése. A 150/2250-es Meniscassal ilyen látványt sem sikerült elérnem. (Szauer Ágoston)

)- Mindkét észlelés részletes rajzzal érkezett, melyek leközlésére azért nem kerül sor, mert észlelőinket további megfigyelésre hívjuk fel. Sikeres beszámolók, rajzok esetén mód lenne a vizuális összehasonlításra, esetleg az asztrofotósok anyagával történő összevetésre. A diffúz ködök észlelésére, amint azt a fenti megfigyelések bizonyítják, kis távcsövek is kiválóan alkalmasak, de kifejezetten csak elsősorú égi háttér, jó átlátszóság mellett érdemes kísérletezni. Itt is, mint minden igényes észlelésnél, figyelembe ajánljuk a sötéthez történő szemszoktatást (legalább fél óra!), az észlelés közbeni pihenést és azt, hogy a határfényesség körüli objektumra nem elég néhány percet rászanni! Egy-egy nehezebb ködfolt megtalálása, azonosítása, majd a látottak feljegyzése akár egy órát is igénybe vesz!

PAPP SÁNDOR

Csillagászat történet

Egy múlt századi teljes napfogyatkozás

Bár a hazai észlelők többségének kilenc évig kell türelemmel várnia arra, hogy Földünk kísérője a Nap tányérja elé kúszva teljesen eltakarja azt, 1990 mégis a napfogyatkozás éve, hiszen nyáron tőlünk is elérhető távolságra lesz megfigyelhető — Finnország tűnik a legalkalmasabb észlelőhelynek — a leglátványosabb égi jelenség.

Külföldi lapokban egyre több régi fogyatkozás leírása lát napvilágot, esetenként szemtanúk tollából; az expedícióra készülőknek kedvcsinálólul, az otthon maradóknak kárpótlásul.